

การสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับ การทำมาหากิน
มุมมองด้านสุขภาพ และการใช้สารเคมีของคนปลูกผัก:
อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี

ประกาย จิโรจน์กุล
สาธิตา เมธนาวิณ
งามนิตย์ รัตนานุกุล
และคณะนักวิจัยแนวหน้า

สถาบันพระบรมราชชนก
สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
พ.ศ. 2550

ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

บทคัดย่อ

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเชิงคุณภาพ เรื่อง การทำมาหากิน มุมมองด้านสุขภาพของคนปลูกผัก มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับมุมมองต่อเรื่องสุขภาพและการใช้สารเคมีของคนปลูกผัก ในอำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการปลูกผักกันมาก และผลผลิตที่ได้ส่งขายในท้องถิ่น และตลาดสด รวมทั้งห้างสรรพสินค้าในกรุงเทพมหานคร เก็บข้อมูลโดยการสังเกตและสัมภาษณ์คนปลูกผัก 13 ครอบครัว ตั้งแต่ เดือนกุมภาพันธ์ 2546- กันยายน 2547 หลังจากการเก็บข้อมูลแต่ละครั้ง คณะผู้วิจัยได้มีการนำข้อมูลที่เป็นที่กั้มาพิจารณาถึงความครอบคลุม ความลุ่มลึก ของประเด็นที่ศึกษา และไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมจนกระทั่งอิ่มตัว การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การตีความและสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytical induction analysis) ผลการศึกษาสรุปได้ดังต่อไปนี้

การก้าวเข้าสู่อาชีพของคนปลูกผัก จะมีความเฉพาะและลงตัวในบริบทของแต่ละครอบครัว คนปลูกผักมีการเรียนรู้ในการทำมาหากินตลอดเวลาจากการทดลองทำ และ สังเกตผลที่เกิดขึ้น การเรียนรู้จะมากน้อยขนาดไหนขึ้นอยู่กับปัญญา ความกระตือรือร้น และโอกาสที่จะเข้าถึง หรือ ได้รับข้อมูลข่าวสาร คนปลูกผักมองว่าการมีสุขภาพดีเป็นสิ่งที่จำเป็น และเป็นเครื่องมือของการทำมาหากิน และรับรู้ว่าการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเป็นอันตรายต่อทั้งตัวผู้ใช้และผู้บริโภค สำหรับคนปลูกผักที่ยังคงใช้สารเคมีให้เหตุผลในแง่ของความจำเป็นด้านเทคนิค การประหยัดเวลาและแรงงาน และอ้างว่ามีวิธีการป้องกันตัวเอง เขาเห็นว่า ผักปลอดสารพิษ หมายถึง ผักที่สามารถผ่านการตรวจหาสารเคมีตกค้าง ในมุมมองของเขา การใช้หรือไม่ใช้สารเคมี ไม่ใช่เรื่องขาวกับดำ หรือ เรื่องที่เด็ดขาดจากกัน เขาู้ทั้งผลดีผลเสียของการใช้ หรือ ไม่ใช้ แต่จะชั่งน้ำหนัก และรักษาความสมดุลว่าจะใช้อย่างไรจึงจะเหมาะกับเงื่อนไขของชีวิตในขณะนั้น ส่วนในมุมมองของคนที่ยังมาปลูกผักโดยใช้สารชีวภาพ เห็นว่าเป็นสิ่งที่ต้องอาศัยความตั้งใจและอดทนอย่างสูง ต่างมีความภูมิใจในผลผลิตและสุขภาพของตนเอง

ความรู้และความเข้าใจที่ได้รับจากการศึกษานี้ ช่วยให้ความกระจ่างว่าทำไมคนปลูกผักจึงยังคงใช้สารเคมีแม้รับรู้ว่ามีอันตราย ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลและสาธารณสุข และ ประยุกต์ในการให้ความรู้ด้านสุขภาพแก่คนปลูกผักอย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: คนปลูกผัก การทำมาหากิน มุมมองด้านสุขภาพ สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

Abstract

Background and objectives: Thailand is still facing the problem of pesticide overuse, and misuse. This qualitative study was aimed to develop knowledge and understanding on vegetable growers' perspectives towards health and pesticides usage.

Methods: The sample comprised 13 families of vegetable growers, living in Sinoi District, Nonthaburi which is a well-known vegetable growing place. The data were collected during Feb. 2003 - Sep. 2004 using observation and in-dept interview. The recorded data were discussed and gathered more if needed, then an analytical induction analysis was applied.

Results: It was found that the decision to become vegetable growers was specific and fit for each family's condition in order to earn enough daily income while they had limited resources. They learned new things all the time, little by little, by experimenting new ideas and observing the results. The extent to what they learned was related to their wisdom, enthusiasm and the opportunities to access to information. The vegetable growers considered their health as means to earn a living. They perceived that chemical fertilizers were plant's nutrients and not harmful to health but using pesticides were hazardous to their health and consumers'. For most of them who were still using chemical pesticides gave reasons that it was economically and technically necessary but they have taken protective measures. From their view, using chemicals or organic things was not all or none matter. Chemical-free vegetables mean the vegetables that passed the test for toxic residues. As for those who turned to organic substances reported their endless efforts and how much they were proud of their products and health status.

Conclusions: The knowledge and understanding gained from this study provided the explanation why vegetable growers are still using chemicals, which are beneficial for teaching & learning and can be applied when providing health education.

Key words: vegetable growers, earning a living, pesticides, health perspective

รายชื่อคณະนักวิจัยแนวน้ำ

1. ดร. ปรภาย จิโรจน์กุล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพฯ
2. ดร. สาลิกา เมธนาวิน สถาบันพระบรมราชชนก
3. ดร. งามนิตย์ รัตนานุกูล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพฯ
4. นางมาลินี จำเนียร วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี
5. นายกิตติภูมิ ภิญโญ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์
6. นางสาวนงเยาว์ ชัยทอง วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุราษฎร์ธานี
7. นางสาวลลิตา มลิินทางกูร วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดนนทบุรี
8. นางสาวสกุณฑลา แซ่เตี่ยว วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา
9. นางวีรวรรณ ภาษาประเทศ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา
10. นางสาวกัญญาสิริ จันทร์เจริญ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา
11. ดร. อมาวสี อัมพันศิริรัตน์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา
12. ดร. วรัญญา แสงพิทักษ์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพฯ
13. นางชญาภรณ์ เอกธรรมสุทธิ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพฯ
14. ดร. จุรีย์รัตน์ กิจสมพร สถาบันพระบรมราชชนก
15. ดร. อังคนาพร สอนง่าย วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดพิษณุโลก
16. นางสุเมธ ทิพยชาติ วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดพิษณุโลก

.....